

Noi tendințe în dreptul procesual civil european

Lector univ. dr. Florin Aurel MOȚIU
Universitatea de Vest Timișoara

Since the Amsterdam Treaty has been in force (1 May 1999) the EU very quickly created a civil procedure that meet the requirements of the single market and the European legal space. An accessible and efficient civil procedure is meant to support the freedom of movement of citizens and to equally ensure the effective access to justice in all Member states.

To this respect, an important step is the Regulation concerning the European order for payment procedure. This regulation introduces for the first time a unitary procedure of issuance of an order to pay at the European level. This procedure is applicable, according to the legislative attributions of the EC, only in litigations having a trans-border nature.

Uniunea Europeană și-a stabilit printre obiectivele sale prioritare menținerea și dezvoltarea Uniunii ca spațiu de libertate, securitate și justiție, în care libera circulație a persoanelor, mărfurilor, serviciilor și capitalurilor este asigurată.

De la intrarea în vigoare a Tratatului de la Amsterdam (01.05.1999), UE a creat foarte rapid un drept procesual civil, care să corespundă cerințelor pieței unice și spațiului juridic european. O procedură civilă accesibilă și eficientă este destinată să sprijine libera circulație a cetățenilor și să asigure accesul efectiv la justiție în același fel în toate statele membre.

Programul multianual în vigoare în momentul de față, „Programul de la Haga”, în vederea atingerii obiectivelor propuse de UE, a fost aprobat de Consiliul European în sesiunea 4/5 noiembrie 2004. Cel mai important scop politic al Programului de la Haga, în domeniul cooperării judiciare în materie civilă, îl reprezintă faptul că granițele dintre statele europene nu trebuie să mai constituie un obstacol în ceea ce privește reglementarea chestiunilor de drept civil sau introducerea unei acțiuni în justiție, și nici executarea hotărârilor judecătorești în materie civilă.

Punerea în aplicare în continuare a programului de măsuri în vederea recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești, va constitui astfel prioritatea următorilor ani, astfel încât să fie încheiată până în 2011. Lucrările la următoarele proiecte vor fi executate fără întrerupere: Reglementarea normelor de conflict pentru raporturile obligaționale necontractuale („Roma II”) și contractuale („Roma I”), somația de plată europeană și instrumentele pentru o soluționare alternativă a litigiilor respectiv rezolvarea litigiilor de mică importanță. Eficiența instrumentelor existente în vederea recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești trebuie consolidată prin standardizarea procedurilor și a documentelor și prin stabilirea unui standard minim în ceea ce privește aspectele de drept procedural – cum ar fi comunicarea actelor judiciare și extrajudiciare, introducerea acțiunilor în fața instanței, executarea hotărârilor și transparența cheltuielilor.

În acest sens un pas important îl reprezintă Regulamentul procedurii de somație de plată europeană. Prin acesta este introdus pentru prima dată o procedură unitară de emitere a unui titlu pe plan european. Această procedură este aplicabilă, conform competenței legislative a CE, numai în litigii cu caracter transfrontalier. Deoarece însăși procedura de emitere a titlului este unitară, se poate renunța atât la verificarea, mai mult sau mai puțin

limitată a titlului, pe calea procedurii de exequatur, conform Regulamentul Bruxelles I, cât și la certificarea titlului în statul de origine, conform Regulamentului TEE. Somația de plată europeană, emisă prin această procedură este comparabilă cu titlul emis conform dreptului intern.

Scopul acestui regulament a fost recuperarea rapidă și eficientă a creanțelor care nu fac obiectul niciunei contestații juridice, deoarece întârzierile la plată constituie una din principalele cauze de insolvabilitate, care amenință continuitatea activității întreprinderilor, în special a întreprinderilor mici și mijlocii, ceea ce provoacă pierderea a numeroase locuri de muncă.

Regulamentul are drept obiect simplificarea, accelerarea și reducerea costurilor de procedură în litigiile transfrontaliere referitoare la creanțele pecuniare necontestate prin instituirea unei proceduri europene a somației de plată, și asigurarea liberei circulații a somațiilor europene de plată în cadrul tuturor statelor membre prin stabilirea unor standarde minimale a căror respectare face inutilă orice procedură intermediară în statul membru de executare înaintea recunoașterii și executării.

REGULAMENTUL (CE) NR. 1896/2006 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI de instituire a unei proceduri europene a somației de plată a fost adoptat la data de 12 decembrie 2006, a intrat în vigoare la 31.12.2006 și se va aplica începând cu 12 decembrie 2008.

Această procedură reprezintă pentru creditor o posibilitate suplimentară, facultativă de a-și realiza pretențiile. Reclamantul are posibilitatea de a alege dacă se va supune procedurilor prevăzute de legislația internă. Acest regulament nu presupune nici înlocuirea și nici armonizarea mecanismelor prevăzute în legislația internă pentru executarea pretențiilor necontestate.

Regulamentul este aplicabil, din punct de vedere material, în materie civilă și comercială, iar din punct de vedere teritorial Regulamentul european privind somația de plată va fi aplicabil în toate statele membre UE, cu excepția Danemarcei.

Acesta presupune în mod obligatoriu un litigiu cu caracter transfrontalier (Art. 3). Aceasta se întâmplă când cel puțin una dintre părți, la momentul introducerii acțiunii, are domiciliul sau reședința obișnuită în afara statului membru în care este sesizată instanța.

Cererea de emitere a unei somații de plată se face prin completarea Formularului A din Anexa I. Condițiile referitoare la formă și conținut sunt:

- Numele și adresele părților implicate, și, după caz, a reprezentanților acestora, ca și a instanței, unde s-a înaintat acțiunea;
- Valoarea pretenției, respectiv creanța principală și după caz, dobânda, penalizările contractuale și alte costuri;
- În cazul dobândzilor, rata dobânzii și perioada de timp pentru care este cerută dobânda, dacă legislația țării de origine nu prevede cumva că se calculează automat, adăugându-se la creanța principală;
- Obiectul litigiului însoțit de o descriere a situației de fapt, care stă la baza creanței principale și, unde e cazul, a dobânzii;
- Menționarea probelor ce vor fi prezentate pentru dovedirea creanței;
- Motivele privind competența și caracterul transfrontalier.

În cerere, reclamantul trebuie să declare că își asumă întreaga răspundere pentru cele afirmate (după știință și conștiință) și că este în cunoștință de cauză că orice declarație

mincinoasă poate atrage după sine sancțiunile prevăzute de legislația statului de origine. Cererea trebuie să fie semnată de reclamant sau, după caz, de reprezentantul acestuia.

Instanța chemată să emită un ordin de somație de plată verifică, conform art. 8, „cât mai curând posibil”, pe baza formularului de cerere dacă sunt îndeplinite condițiile menționate la art. 2,3,4,6 și 7, și dacă cererea este întemeiată. Instanța trebuie să verifice și cererea, în sensul determinării competenței și al propunerii probelor, pe baza datelor conținute de formular. Prin aceasta, instanța va putea „verifica, în mod concludent, dacă cererea este întemeiată”, excluzând astfel pretențiile vădit nefondate și cererile inadmisibile.

Dacă sunt îndeplinite toate condițiile, instanța are obligația de a emite, în decurs de 30 de zile de la depunerea cererii, un ordin european de somație, utilizând Formularul E din Anexa V. Acesta va fi emis împreună cu o copie a formularului de cerere. Pârâtul va fi informat că are posibilitatea fie să achite reclamantului suma menționată în ordinul de somație, fie să conteste ordinului european de somație în fața instanței de origine; corespondența poștală nu este inclusă în termen.

Pârâtul va fi de asemenea informat că ordinul de somație a fost emis exclusiv pe baza declarațiilor făcute de reclamant în cerere și că acestea nu au fost verificate de instanță. În plus i se va aduce la cunoștință că ordinul de somație va deveni executoriu, dacă nu va fi contestat, sau, în cazul în care va fi contestat, procedura va fi continuată de către instanța competentă a statului membru de origine, conform regulilor unui proces civil obișnuit.

Pârâtul poate contesta, conform art. 16 la instanța de origine, ordinul european de somație de plată, prin completarea Formularului F din Anexa VI, care îi va fi notificat reclamantului odată cu ordinul de somație de plată. Contestația nu trebuie să fie motivată. Ea trebuie trimisă reclamantului, în termen de 30 de zile de la data înmânării ordinului de somație.

În cazul în care nu a fost formulată contestația la instanța de origine, în termenul specificat în art. 16 alin. 2, cu luarea în calcul a timpului necesar pentru comunicare, instanța va declara ordinul european de somație de plată, prin Formularul G din Anexa VII, ca fiind executoriu de drept.

Ordinul european de somație de plată este un „titlu european”, care nu necesită declararea caracterului executoriu în statul de executare și nici certificarea în statul de origine (art. 19). El este asimilat titlurilor „pur” naționale ale statelor membre.

Cel de-al doilea Regulament care se va aplica în scurt timp este **REGULAMENTUL (CE) NR. 861/2007 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI** de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă. El a fost adoptat la 11.07.2007, este în vigoare de la 31.07.2007 și va fi aplicabil de la 01.01.2009.

Acest Regulament s-a impus din cauza faptului s-a constatat că regulile de concurență pe piața internă sunt distorsionate, ca rezultat al funcționării diferențiate a instrumentelor procedurale puse la dispoziția creditorilor în diferite state membre, astfel încât este necesar să existe o legislație comunitară care să garanteze condiții identice, atât pentru creditori, cât și pentru debitori, pe întreg teritoriul Uniunii Europene.

Prin intermediul acestui regulament se dorește crearea unei proceduri eficiente pentru creanțe de valoare redusă, de până la 2000 euro, reglementate unitar la nivel european, în vederea simplificării și accelerării soluționării litigiilor privind cererile cu valoare redusă și a diminuării costurilor în cauzele transfrontaliere. Procedura europeană cu privire la cererile cu valoare redusă este pusă la dispoziția justițiabililor ca o alternativă la procedurile prevăzute de legislațiile statelor membre.

Regulamentul este aplicabil, din punct de vedere material, în materie civilă și comercială, iar din punct de vedere teritorial va fi aplicabil în toate statele membre UE, cu excepția Danemarcei.

Domeniul de aplicare este limitat la litigiile cu caracter transfrontalier pentru creanțe de până la 2000 de euro. Astfel, se vorbește despre un element de extraneitate relevant, când cel puțin una dintre părți își are domiciliul într-un alt stat membru decât cel al instanței solicitate

Procedura este inițiată la cererea creditorului fiind redactată utilizând unui formular (Art. 3 alin. (1) anexa 1). Aceasta poate fi înaintat și prin fax sau e-mail, în măsura în această modalitate este prevăzută în dreptul intern. Formularul de cerere include o descriere a probelor care susțin cererea și este însoțit, dacă este cazul, de orice documente justificative relevante. Procedura se desfășoară, în principal, în scris, dacă nu instanța consideră necesară dezbateră verbală. În decurs de 30 de zile de la primirea cererii reclamantului, pârâtul trebuie să formuleze un răspuns, utilizând, de asemenea, un formular (art. 4, alin. (3)). În urma răspunsului, instanța poate fie să se pronunțe, fie să solicite părților informații suplimentare, fie să dispună o dezbateră verbală (art. 5, alin. (1)). Dezbateră verbală se poate desfășura și sub formă de audio-, video- sau e-mail conferință (art. 6, alin. (1)).

Dacă pârâtul nu formulează nici un răspuns va fi pronunțată o hotărâre în lipsă (art. 5, alin. (3)). Hotărârea va avea caracter executoriu imediat. Nici în Regulamentul European privind creanțele de valoare redusă nu mai este prevăzută procedura de exequatur.

În termen de 30 de zile de la primirea răspunsului de la pârât sau de la reclamant, în termenele stabilite la articolul 5 alineatul(3) sau (6), instanța pronunță o hotărâre sau:

(a) solicită părților să furnizeze mai multe informații privind cererea într-un termen specificat, care nu poate depăși 30 de zile;

(b) administrează probele în conformitate cu articolul 9; ori

(c) citează părțile să se prezinte la o dezbateră orală, care trebuie să aibă loc în termen de 30 de zile de la citare.

Instanța va pronunța o hotărâre în termen de 30 de zile de la dezbateră orală sau după ce a primit toate informațiile necesare pentru pronunțarea unei hotărâri; această hotărâre se comunică părților.

Hotărârea pronunțată într-un stat membru în cadrul procedurii europene cu privire la cererile cu valoare redusă este recunoscută și executată într-un alt stat membru fără să fie necesară o hotărâre de recunoaștere a caracterului executoriu și fără să existe vreo posibilitate de a se opune recunoașterii sale. Procedura de executare se aplică în conformitate cu legislația statului membru în care aceasta are loc.

În temeiul art. 25 din Regulamentul nr. 861/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 de stabilire a unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă, România a comunicat UE următoarele informații:

1. Instanțele competente să pronunțe o hotărâre în cadrul unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă sunt judecătoriile, în conformitate cu art. 1 din c.pr.civ român.

2. Mijloacele de comunicare autorizate în sensul procedurii europene cu privire la cererile cu valoare redusă și care se află la dispoziția instanțelor judecătorești, în conformitate cu art. 4 alin.(1) din Regulament sunt poșta și faxul.

3. În conformitate cu art. 17 din Regulament, se poate exercita numai calea de atac a recursului în termen de 15 zile la tribunal (art. 282/1 din c.pr.civ.)

4. Limba acceptată, în conformitate cu art. 21 alin. (2) lit. (b) pentru emiterea Certificatului este limba română.

5. Autoritatea competentă pentru punerea în executare a hotărârii este executorul judecătoresc din circumscripția judecătorei în care urmează să se efectueze executarea ori, în cazul urmăririi bunurilor, de către executorul judecătoresc din circumscripția judecătorei în care se află acestea. Dacă bunurile urmăribile se află în circumscripțiile mai multor judecătorei, este competent oricare dintre executorii judecătorești care funcționează pe lângă acestea. (art. 373 din c.pr.civ.)

Autoritatea competentă pentru punerea în aplicare a art. 23, respectiv pentru suspendarea sau limitarea executării, este instanța de executare, respectiv judecătoria în circumscripția căreia se va face executarea, în afara cazurilor în care legea dispune altfel.